

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/223/2018
Identifikačné číslo spisu: 7617209142
Dátum vydania rozhodnutia: 28.11.2018
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7617209142.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého Q. D., bývajúceho u matky, zastúpeného Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Odborárov 53, ako opatrovníkom, matky Mgr. X. S. bývajúcej v W., zastúpenej JUDr. Ľubomírou Bašistovou Virovou, advokátkou v Spišskej Novej Vsi, Zimná 62 a otca Mgr. P. D., bývajúceho v Z., zastúpeného JUDr. Vladimírom Mikušom, advokátom vo Zvolene, V. P. Tótha 1081/17, o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp.zn. 5P/160/ 2017, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. júna 2018 sp.zn. 7CoP/ 36/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. septembra 2017 č.k. 5P/160/2017-150 zamietol návrh otca, ktorým sa tento domáhal zmeny rozsudku Okresného súdu Zvolen sp.zn. 5P/167/2012 z 8. apríla 2013 tak, aby bol maloletý Q. zverený do osobnej starostlivosti otca a aby bola matke uložená povinnosť platiť maloletému výživné v sume 180 eur mesačne počnúc právoplatnosťou rozhodnutia. Vyslovil tiež, že o svedočnom rozhodne samostatným uznesením. V odôvodnení uviedol, že na základe vykonaného dokazovania nemal preukázanú takú zmenu okolností na strane otca, matky a maloletého, ktorá by svedčila tomu, že je potrebné zmeniť právoplatný rozsudok, na základe ktorého bol maloletý Q. zverený do výchovy a starostlivosti matky. Opravným uznesením z 12. decembra 2017 č.k. 5P/160/2017-203 potom súd prvej inštancie na návrh matky opravil v rozsudku jej krstné meno.

2. Na odvolanie otca Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. júna 2018 sp.zn. 7CoP/36/2018 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného

sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z.z. v znení zákona č. 87/2017 Z.z., ďalej len „C.s.p.“). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku zdôraznil, že pri rozhodovaní o výchove maloletého dieťaťa rodičov, ktorí spolu nežijú, je vždy prvoradáý záujem maloletého dieťaťa. Ustanovenie § 24 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z.z. (Zákona o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov) ukladá súdu pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností dbať aj na to, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany oboch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi. Podľa názoru odvolacieho súdu sa súd prvej inštancie riadil týmito zásadami, keď vykonal dostatočné dokazovanie na objektívne posúdenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa a dospel k odôvodnenému záveru, že v aktuálnej situácii nie je v záujme dieťaťa jeho zverenie do osobnej starostlivosti otca. Odvolaciu námietku otca týkajúcu sa spôsobu zistenia vôle, resp. názoru maloletého považoval odvolací súd za neopodstatnenú, pretože koncepcia zisťovania názoru maloletého dieťaťa v konaní, ktorého je účastníkom vyplýva z čl. 4 Základných princípov Civilného mimosporového poriadku (zákona č. 161/2015 Z.z., ďalej aj „C.m.p.“), ako aj § 116 C.m.p., uprednostňuje priamy kontakt súdu s maloletým dieťaťom a ponecháva na úvahe súdu, akú formu komunikácie s dieťaťom uprednostní. Odvolacie námietky otca o prítomnosti ošetrojúcej lekárky maloletého MUDr. I. Y. pri výsluchu maloletého preto neboli dôvodné. Napokon tiež uviedol, že otcom predložené lekárske správy a odborné vyjadrenia nevyvrátili stanovenú diagnózu maloletého aj s dôrazom na individuálnosť prejavov tejto poruchy a s prihliadnutím na skutočnosť, že boli vypracované bez účasti a vedomia matky; pričom z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie nevyplynuli žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali zmenu rozhodnutia o osobnej starostlivosti o maloletého.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f/ C.s.p. a § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. Odvolaciemu súdu vytkol, že sa vôbec, resp. len nedostatočne vysporiadal s námietkami, ktoré uviedol v odvolaní. Poukázal na to, že už súd prvej inštancie vo veci nevykonal dostatočné dokazovanie tak, ako mu to ukladá zákon a dôkazy nevyhodnotil tak jednotlivo, ako aj v ich vzájomnej súvislosti, v dôsledku čoho dospel aj k nesprávnym právnym záverom. Namietal, že s dôkazmi, ktoré predložil, sa nedostatočne vysporiadal, čo sa týka najmä rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves z 2. septembra 2014 sp.zn. 16P/16/2014, podľa ktorého si matka neplní svoje povinnosti pravidelne písomne informovať otca o zdravotnom stave maloletého, jeho aktivitách a podstatných veciach týkajúcich sa maloletého. Ďalším dôkazom, s ktorým sa podľa názoru dovolateľa odvolací súd dostatočne nevyssporiadal, bol znalecký posudok vypracovaný súdnou znalkyňou v odbore psychológia PhDr. A. W., ktorá psychologicky vyšetrila oboch rodičov maloletého. Ani odvolací súd podľa neho všetky vykonané dôkazy nevyhodnotil tak jednotlivo, ako aj v ich vzájomnej súvislosti, v dôsledku čoho podľa dovolateľa nemá ani rozhodnutie o odvolaní oporu vo výsledkoch dokazovania. K dôvodu dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. otec neuviedol žiadnu pre rozhodnutie významnú právnu otázku ani rozhodnutie odvolacieho súdu, od ktorého sa mal odvolací súd odkloniť. Navrhol, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu a sám rozhodol tak, že návrhu otca na zmenu rozhodnutia o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti otca vyhovie; alternatívne, aby rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením, zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Matka vyjadrením k dovolaniu poprela existenciu dôvodov, ktoré by zakladali prípustnosť tohto mimoriadneho opravného prostriedku otca. Poukázala na to, že otec žiada dovolací súd, aby skúmal a vyhodnotil dôkazy, ktoré už boli predložené a oba súdy s nimi boli oboznámené. Za potrebné uviesť považovala to, že maloletý sa na pojednávaní na záver vyjadril, že chce naďalej bývať s ňou, pričom ona maloletému v stretávaní sa s otcom nebráni. Navrhla preto dovolanie otca zamietnuť (?) a priznať jej nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že nespochybňuje vyjadrenia odborníkov v tomto konaní, kde súd prvej inštancie vykonal pomerne rozsiahle dokazovanie. Zotrváva na svojich skorších vyjadreniach (podaných 24. novembra 2017 a 6. februára 2018), považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za vecne správne, a preto navrhuje, aby ho dovolací súd v záujme maloletého potvrdil (?).

6. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností maloletého dieťaťa, ktoré je od 1. júla 2016 upravené v C.m.p. Vzájomný vzťah medzi C.m.p. a C.s.p. je vymedzený v § 2 ods. 1 C.m.p., podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia C.s.p., ak tento zákon neustanovuje inak. C.m.p. v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci úpravy výkonu rodičovských práv k maloletému dieťaťu; preto prípustnosť dovolania otca bolo potrebné posudzovať podľa ustanovení C.s.p.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá C.s.p.) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017).

9. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C.s.p.

10. Otec v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 420 písm. f/ C.s.p. a tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

11. Podľa § 420 písm. f/ C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

13. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a mariača možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Pôvodne čiastočne rozdielna a až neskôr zjednotená rozhodovacia prax najvyššieho súdu potom dospela k záveru, že diskutovaný pojem principiálne nemožno vykladať extenzívne - jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu (v tejto súv. por. najmä stanovisko občianskoprávneho

kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá tzv. zmätočnosťnú vadu, skôr tvoriacu súčasť § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení len výnimočne).

14. V prejednávanej veci o prípad vyššie spomenutej výnimočnosti, a teda ani o prípad nutnosti uplatnenia druhej vety stanoviska R 2/2016 nejde. Výnimka sa má totiž týkať len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, o aký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003), resp. ak odôvodnenie rozhodnutia obsahuje výkladom neodstrániteľné rozpory (protirečivosti).

15. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

16. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosť v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Za takú vadu nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

17. Otec v dovolaní namieta nedostatky dokazovania. Tvrdí, že niektoré z dôkazov nesprávne vyhodnotili a z výsledkov dokazovania vyvodili nesprávne skutkové závery.

18. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom konaní viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, a nie účastníkov konania. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (viď R 125/1999). V takom prípade môžu byť síce nedostatočne zistené rozhodujúce skutkové okolnosti (čo v konečnom dôsledku môže viesť až k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), táto nesprávnosť ale na základe záverov už dávnejšej judikatúry najvyššieho súdu nezakladá vadu zmätočnosť (k tomu viď R 37/1993 a 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134 /2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 36/2011 a 7 Cdo 86/2012).

19. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, ktoré otec naznačuje v dovolaní, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosť, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Súdna prax sa ustálila na názore, že ak súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania (viď R 42/1993, ale aj 1 Cdo 85/2010, 1 Cdo 18/2011, 3 Cdo 268/2012, 4 Cdo 314/2012, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 104/2010 a 7 Cdo 248/2012).

20. Ani podľa novej právnej úpravy civilného konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto

právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp.zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

21. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

22. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

23. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, odvolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného odvolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v C.s.p., ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 zákona, o ktorom je tu reč (tu por. Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str. 1382, ako aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 6/2017 a 3 Cdo 28/2017).

24. V danom prípade otec v dovolaní uviedol všeobecnú charakteristiku nesprávností, ku ktorým podľa jeho názoru došlo v konaní o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností pred prvoinštančným a odvolacím súdom, avšak nekonkretizoval právnu otázku, riešením ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil od zaužívanej praxe dovolacieho súdu, hoci platí, že ak nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní vysvetliť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní vymedziť náležitým spôsobom tiež dovolací dôvod (§ 420, resp. § 421 C.s.p. v spojení s § 431 ods. 1, resp. § 432 ods. 1 C.s.p.).

25. Najvyšší súd z uvedených dôvodov dovolanie otca podľa ustanovení § 447 písm. c/ a f/ C.s.p. odmietol.

26. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.